

Časopis „NAPREJ“ izhaja dvakrat mesečno in sicer 4. in 18.

Uredništvo, administracija in ekspedija: Idrija št. 75.

Vse denarne pošiljatve na naslov:

Upravništvo „Naprej“.

Vse dopise in spise na uredništvo.

NAPREJ!

Lastnik lista:

„Idrijska okrajna organizacija.“

Naročnina za celo leto: v Idriji (brez donašanja na dom): K 1-92, (z donašanjem na dom): K 2-40, po pošti K 2-50; v Nemčijo 3 krone.

Posamezne številke 8 vin.

Tržaška konferenca.

25. avgusta so se zbrali v Trstu v «Delavskem Domu» zastopniki socialno-demokratskih organizacij Istre, Trsta in Goriške, da se pogovore o volilni reformi za deželne zборе v Trstu, Poreču in Gorici ter da se razgovore o slovenskem socialističnem časopisu.

Sklenilo se je: 1. potegovati se z vso vneto zato, da se izpremeni volilni red v tržaški, istrski in goriški deželni zbor v zmyslu splošne, enake, direktne in tajne volilne pravice s proporcionalnim volilnim sistemom; 2. delovati z vso marljivostjo na to, da se do 1. oktobra 1907 omogoči **trikrat** na teden izdajati «Rdeči Prapor» kot centralno strankino glasilo ter 3. začeti v dogovoru z izvrševalnim odborom stranke pripravljati fond za izdajanje tržaškega lokalnega lista, katerega namen bodi: širiti socialistično zavest po Primorju.

Debate so bile zanimive in poučne. Vsem udeležnikom konference se je marsikaj razjasnilo ter razum njih se je v mnogem razbistril. Govorili so v glavnem: sođr. Franc Jernejčič, Gašpari, Anton in Etbín Kristan, Petejan, Regent, Milost, Ropas in Mihevc.

Veselo znamenje je že, da se vršijo podobne konference ter da se na njih tako resno in z uspehom razpravlja kakor se je to godilo v Trstu. Trst je največje slovensko delavsko mesto. Brez dvombe dela danes v njem 10.000 slovenskih delavcev. Večina jih je socialistov, vendar je pa še mnogo indiferentnih, oziroma v rokah slovenske buržoazije, ki jih izkorišča v svoje nelepe namene. Slovensko socialno demokracijo

čaka torej še obilo posla. Gotovo se bode moralo že v najkrajšem času koncentrirati vse več organizatoričnega dela na Trst in na Primorsko sploh.

Tržaška konferenca, 25. avgusta t. l. je bila gotovo dober početek potrebnemu delu v prosep tamošnjega delavstva.

a . . k . .

Jamska inspekcija.

C. kr. ministrstvo poljedelstva skliče v kratkem anketo zastopnikov rudarskih zadrug (za Kranjsko je v to anketo izvoljen sođrug Ivan Straus iz Idrije), na kateri naj bi se posvetovalo o uredbi delavskih jamskih inspektorjev. Zahteva po dobri, od delavcev izvrševani jamski inspekciji je stara in tudi opravičena. Rudarji upajo s tako jamsko inspekcijo preprečiti, kolikor se da, današnje, prečesto se pojavljajoče nesreče v rudnikih.

Danes izvršujejo jamsko inspekcijo c. kr. rudarski uradi. Rudarji pa imajo žalostne izkušnje, ki jasno dokazujejo, da taka inspekcija ni za nič. Le od delavstva samega izvoljeni jamski inspektorji bodo resnično skrbeli za blagor svojih klientov — lastnih tovarišev. In kdo je tudi bolje kos jamskemu delu kot rudar, ki desetletja robota v jami? In kdo ima večje zaupanje pri rudarjih kot lastni tovariš? Uradniki c. kr. revirnih uradov poznajo presneto malo rudnike — in zaupanja tudi nimajo, ker rudarji vidijo v vsakem c. kr. revirnem uradniku zaščitnika kapitalističnih interesov.

Prvi početek institucije jamskih (rudarskih) delavskih inspektorjev je bil storjen na Francoskem l. 1848. v St. Etinnskem

revirju. Vendar o njenem delovanju ne vemo veliko. Najbrže ni imela uspeha.

Na Angleškem so pa leta 1872. v rudarski zakon postavili določbo, da ima pri vsakem rudniku delavstvo pravico izvoliti dva rudarja, ki imata dolžnost in pravico na svoje stroške pregledati rudnik, kadar hočeta. O vsakem pregledu se mora napisati poročilo, da bodo delavci vedeli, kako je v rudniku v varnostnem oziru. Če pa najdeta inspektorja kaj napačnega, morata pa to takoj naznaniti državnemu nadzorovalnemu uradu. — Na Angleškem se je tudi jamska inspekcija prav dobro obnesla, in sicer zato, ker je tam prav dobra strokovna organizacija rudarjev, ki podpira jamske delavske inspektorje v njihovem trudapolnem delu.

Na Francoskem sta bila l. 1882. podana dva različna predloga za uvedbo delavske inspekcije. Po 8 letih študiranja in zavlačevanja je bil res izdan zakon o delegatih rudarjev v svrhu lastne varnosti (*delégues à la securité des ouvriers mineurs*). Za inspektorje morejo biti izvoljeni izkušeni rudarji, in sicer na tri leta od delavstva določenega revirja ter morajo biti od vlade potrjeni; njihova dolžnost je, da dvakrat v mesecu pregledajo rudnike ter o svojem pregledu poročajo državnemu rudarskemu inženirju, ki izvršuje nad rudniki državno inspekcijo. Izvrševalne moči ti inspektorji nimajo. Za delavskega jamskega inspektorja more biti izvoljen francoski državljan, najmanj 25 let star, ki je pet let delal v rudniku, zna pisati in brati in da še ni deset let preteklo od takrat, ko je poslednjič delal v rudniku.

V belgijskem zakonu iz l. 1897. pa že niso delavski inspektorji le zaupniki delavstva, ampak uslužbenci države, katere imenuje država za dobo treh let in jih tudi plača. Zahteva se od njih izkušnja, ki naj dokaže, ali so sposobni za ta posel.

Na Pruskem je vlada po nesrečah v l. 1896. in 1897. določila 50 uslužbencev, izbranih izmed rudarjev, in jih pridela rudarskim uradom v svrhu pažnje, da se varnostne odredbe v resnici izvršujejo. Tu pa ta ustanova ne kaže uspeha, ker ti uslužbenci

nimajo zaupanja rudarjev, ker držé «z gospodi». — —

V Avstriji se ni nič! Upati je, da se bo storilo nekaj boljšega kot je drugje. Izkušnje drugod so nam lahko velik pouk. Unija rudarjev avstrijskih je že izdelala načrt, ki je v istini prav dober. Merodajni krogi slušajo naj glas rudarske organizacije in storili bodo prav! —

Socializem.

Konec.

Socializem in inteligenca.

Absolventje visokih šol, tehnike in univerze, absolventje strokovnih šol poljedelskih, obrtnih in trgovskih, študentje ter vse izobraženo (izšolano) ljudstvo se razume pod imenom **inteligenca**. Ta inteligenca čuti tudi liki delavstvo nevdzdržljivost današnjih razmer in rešuje socialno-študentsko vprašanje ali svoje razmerje napram socializmu. Inteligent ni danes nič drugega kot malo boljše plačani delavec, seveda mu njegova plača že danes več ne zadošča. Občinski tajniki, uradniki občin, deželni odborovi, davčni, sodnijski, železnični, poštni uradniki i. t. d. čutijo vsi, da tvorijo prav tako kot delavci rok, čete delavcev z glavo, ki so vsi odvisni od svojega delodajalca občine, dežele, države, ki jih more, seveda kadarkoli hoče, odpustiti od dela ter jih vreči nevarnosti brezposelnosti v roke. Istotako kot delavec v tovarni nima nikoli upanja, da bi mogel postati tovarnar, tudi inteligent, uslužben v državni, deželni ali občinski službi, nima nade, da bi mogel postati kdaj samostojen. Proletarec rok ni lastnik tovarne, strojev, s katerimi izdeluje zemlje, katero obdeluje in na kateri stoji — študirani proletarec, ki dela — z glavo, ni lastnik pisalne mize, na kateri dela, ni lastnik papirja, na katerem piše, ni lastnik poslopja, zavoda, prostora, v katerem opravlja svoj posel — zasé ne dela, ampak za druge.

Tu je popolna paralela: na obeh straneh enaka negotovost eksistence, enaki znaki proletarstva: delo proti mezdi za druge in brez svojih izdelovalnih sredstev.

Istotako učijo tudi profesorji srednjih šol in učitelji na ljudskih in meščanskih šolah v tujih poslopih, s tujimi knjigami, na tujih tablah i. t. d. proti mesečni plači ali mezdi.

Samostojni podjetniki, ki delujejo in delajo na lastni račun v lastnih prostorih, so advokati in zdravniki. Pa tudi tukaj je razlika. Advokat si more najeti deset, dvajset ljudi v izvrševanje svoje obrti ter jih imeti uslužbene kot pisarje, solicatorje, koncipiente; zdravnik pa mora svojo prakso osebno izvrševati. Polagoma postajajo tudi iz advokatov in zdravnikov delojemalci mesto delodajalci. Zdravniki teže za tem, da postanejo občinski, okrajni, deželni, železnični, blagajnični i. t. d. zdravniki. Iz samostojnih ljudi postajajo uslužbenci občin, dežel, bolniških blagajen, železnic i. t. d. Isto je z advokati. Advokatski obrti upeljava ustnega procesovanja znatno škoduje — zato si danes mnogi pripadniki advokatske obrti poiščejo prav radi službo pri bankah, posojilnicah, občinah, deželah, železnicah, trgovskih zbornicah i. t. d., kjer pri naša vsakdanja potreba vse polno pravnških vprašanj.

Kakor absolventje univerze tako tudi absolventje tehnike čimdalje bolj postajajo žrtev razvoja, vsled katerega izgubljajo samostojnost in žive kot uslužbenci.

Velika podjetništva železnic uslužbujejo cele vrste konstrukterjev, risarjev, staviteljev železnih ali kamnitih mostov — podjetništvo kot velekapitalist uslužbuje poleg proletarcev-delavcev tudi proletarce studirane, inteligentne. Najtalentiranejši arhitekt ne dobi v delo velikih del, če nima denarja, če ni kapitalist in nima protekcije v vladnih krogih. Njegova usoda je: risati, konstruirati, premišljevati, računati, delati kot mezdni delavec s tujimi delavnimi sredstvi in v tuj prosep.

Stališče inteligence v trgovini tudi ni drugačno.

Knjigovodje, računovodje, korespondentje, prokuristi, trgovski potniki — ti vsi so uslužbenci veletrgovine, katerih naloga je voditi knjige, finance in korespondenco lastniku veletrgovine. Aparat strokovno izobraženega proletarjata omogoča prosperiteto zavoda, če bi tudi njegov lastnik se zanj nič ne brigal ter

se le razveseljeval po kopališčih. Veleposestniškemu plemstvu, ki živi po letu v letoviščih in kopališčih, po zimi v velikih mestih, preskrbi vse gospodarsko uradništvo in delavstvo — niti eden član lastnikove rodbine ne gane z mezincem in premoženje se vzdržuje, množi in redi nič delajoče lastnike!

Tako daleč je prišla «inteligenca» ...

Ali inteligent ni le služabnik današnjih gospodujočih razredov, proletarec brez izdelovalnih sredstev, ki ne dobi popolnega svojega zaslužka, on ni le pokoren sluga delodajalčevih zapovedi — njemu je naložena še daljša naloga: on je nadzornik nad delom proletarcev, ki delajo z rokami, on je priganjač nad njimi in se celo briga za to, da se vzdržuje današnji družabni red.

Njega samega sicer v današnjem družabnem redu izkoriščajo ali dajo mu pravico, da more on izkoriščati tudi druge. S svojim duhom mora inteligent iskati argumente za «krasni» današnji družabni red in za obvarovanje kapitalistične družbe z izkoriščevalci ter izkoriščevanci.

Za malo boljše plačo postaja inteligent izdajalec svojega brata delavca, ki si služi kruh z rokama; v stavkah je stavkokaz, se bojuje proti stavkujočim in varuje stavkujoče. Absolventje teologije gredo seveda v tem pogledu najdalje. S pridigovanjem pobožnega gesla: «Bodite pokorni vrhovnim svojim poglavarjem» branijo plemstvo, kapitaliste in izkoriščevalce. Poslani na kmete in v gorske vasi, poneumnujejo ljudstvo — in včasih so še slabo zato plačani. Debela hierarhija pa se valja po kapiteljih in skrbi, da bi vsa boljša in najvišja mesta v cerkvi zasedli plemiči. Istotako varujejo in branijo današnji družabni red: profesor zgodovine, ki uči dinastiško zgodovino namesto ljudske zgodovine, sodnik, ki izvršuje razredno justico, ki delavca delujočega za osvoboditev ljudstva obsoja ter vsak drugi «inteligent», ki se postavlja po robu težnjam delavskega razreda.

Osvoboditev inteligence more priti le roko v roki s proletarjatom. Inteligent mora podati delavcu roko ter se skupno bojevati z njim

za osvoboditev izpod kapitalističnega jarma, za doseg političnih svoboščin in za resnično kulturno delo. Obdržanje zasebnega lastništva buržoazije danes ni v interesu niti inteligence!

Inteligenca je danes prav tako kot delavstvo izobčena od lastništva poslopij, podjetij in zemlje — inteligenca more pridobiti lastništvo le tedaj, če bode delovala za komunistično lastništvo.

*

Pravijo, da bode socializem fakt bodočega stoletja. Bodočnost pa bode gledala na počenjanje današnjih ljudi. Parola dandanes mora biti: ali za kapitalizem ali za socializem — ali za današnji red ali proti njemu. Bodočnost je brez dvombe v socializmu.

Socialna demokracija in kmetiško ljudstvo.

(Iz poročila sodr. Antona Kristana na logaški konferenci dne 29. julija 1907.)

Nadaljevanje.

8. Združevanje malih kmetovalcev se mora podpirati; ljudske in gospodarske šole se morajo izboljšati; država in dežele morajo pomagati napredku v poljedelstvu, zlasti z ozirom na to, da so deležne poljedelskega dela in njegovega užitka najširše vrste poljedelskega prebivalstva. V gorskih in pustih (nerodovitnih) krajih pa se mora uvajati in podpirati industrija.

9. Zemljiški dolgovi se morajo centralizirati v deželnih kreditnih bankah potom postave.

10. Zavarovanje proti ognju in toči ter podobnim nezgodam bode monopol deželâ.

11. Poselski red se mora odpraviti ter nadomestiti z moderno delavsko pogodbo; mezde in delavski čas za posle in poljedelsko delavstvo sploh se mora sedanjim razmeram primerno urediti. Zagotoviti se mora na sploh popolno koalicijska in zborovalna svoboda, brezplačna zdravniška pomoč in brezplačna zdravila onim članom rodbine, ki niso zavarovani. Pridobitev domovinske pravice bode olajšana.

12. Šola bode obvezna, brezplačna in svetovna. Učila se morajo zastopati vsem otrokom, istotako vse drugo oskrbovanje. Talentiranim revnim otrokom bode na stroške javnosti omogočeno posecati višja učilišča.

13. Neodvisnost sodnij se mora zagotoviti; pravno varstvo in pravni zastopnik bode brezplačen; po nedolžnem obsojenim in zaprtim se mora dati odškodnina. Porotniki se morajo voliti po splošni, direktni, enaki in tajni volilni pravici. Vsi državljani morajo biti podrejeni rednim zakonom in sodnijam. Kazen smrti se mora odpraviti.

Za prepire, ki prihajajo iz delavskega razmerja med gospodarskimi delavci in posli ter med delodajalci, uredi se naj posebne sodnije na oni način kot so v industriji (obratna razsodišča), kjer naj imata oba dela enako zastopstvo in kjer naj se brezplačno in hitro obravnava. —

To zahteva socialna demokracija za kmetiško ljudstvo za sedaj!

Socialistična organizacija poljedelstva pa bode zgrajena na splošni in enaki volilni pravici v vse zakonodajne zборе in na razlastitvi zemljiškega imetka, presegajočega 50 ha pri enem lastniku. Na Kranjskem bi doletelo to le 1091 posestnikov, na Češkem 4397, na Moravskem 1702 i. t. d.

Plan socialistične organizacije poljedelstva se glasi:

1. Vsaka občina, oziroma več občin skupaj bode poljedelska zadruga. [Na podobni način si je Karel Marks predstavljal sploh organizirano socialistično produkcijo.]

2. V svrhu dovršenjega in racionalnejšega obdelovanja in pridelovanja bodo združili občinarji ene ali več občin ves svoj zemljiški imetek s pogojem, da se imetek vsakega posestnika, kateri prevzame občina, katastralno zagotovi in da ostane **pravno** njegova last, dokler ne postane vsled prostovoljne prodaje last občine.

[Friedrich Engels piše v kritiki agrarnega programa francos. socialistov: — popolnoma jasno je, da ne bomo mislili, ko pridemo k

moči, na razlastitev malega kmeta, pa bodi ta izvršena s povrnitvijo ali brez nje, kar pa bomo sicer pri velikem poljedelcu primorani. Naša naloga z ozirom na malega kmeta je: izpremeniti njegovo privatno last in privatno produkcijo v zadružno (koooperativno) produkcijo, seveda nikdar s silo, temveč z razjasnjevanjem na vzorih in vzgledih in s pridobivanjem družabne moči.» Enako piše tudi Karel Rantský v «Socialni revoluciji» II.]

Onim občinam, ki imajo za svoje občinarje premalo zemlje, se bode pridelo primerni del od razlaščenih posestev. Kjer pa ne bode kaj takega mogoče, upelje se s pomočjo dežele ali države industrija, s čimer se bode popolnilo poljedelsko življenje.

Konec prih.

Mezdno gibanje idrijskih rudarjev.

Na dan 1. septembra je sklicala «Unija rudarjev avstrijskih, podružnica Idrija» javen rudarski shod z dnevnim redom: Rudarske razmere. Poročal je sodrug Anton Kristan. V svojem govoru se je najprej ozrl na nastajajočo draginjo, ki je take rekoč popolnoma ruinirala življenje idrijskega rudarja. Orisal je potem zaslužek v idrijskem rudniku, primerjal smešno nizke plače rudarjev z onimi c. kr. uradnikov, ki pa so, tarnajoč, da ne morejo izhajati več in zahtevajoč poboljška, isto tudi prejeli. Rudarji idrijski trumoma odhajajo v Ameriko ali pa na Prusko — kdor le more zato potrebni denar skupaj spraviti, ta odide. In kaj pa oni, ki še ostanejo tu, ki morajo tu ostati?! Razmere se morajo zboljšati. Poročevalec predlaga po nalogi posvetovanja zaupnikov, da se vsprejme nastopna resolucija:

Javni rudarski shod, vršeč se 1. septembra 1907 v pivarni pri «Črnem orlu», sklene:

Oziraje se na grozno draginjo, ki je nastala vsled agrarne politike naše države, primorano je idrijsko delavstvo zahtevati zboljšanje svojega, res skrajno žalostnega položaja. Dosedanji njegov položaj je obupen, nev-

držljiv, kajti: beda je v naših družinah prikupela do vrhunca.

V Idriji se je v 2—3 letih podražilo za 50—70%. Pred nekoliko leti je bilo meso še 44—46 krajcarjev kilogram — danes velja kilogram mesa 64—68 krajcarjev. Moka se je kupila za 10 do 16 — danes jo je mogoče dobiti le za 16 do 22. Slanina je veljala največ 72 krajcarjev kilogram — danes 84 do 88 krajcarjev! Za liter mleka smo plačali 6—7 krajcarjev, danes 9—10 krajcarjev i. t. d.

Otroci naši hočejo jesti — mi sami hočemo jesti — ali za svoje trudapolno delo ne dobimo toliko, da bi se mogli pošteno enkrat na dan najesti!

Država je svojim uradnikom zboljšala njihov položaj, duhovnikom je dala poboljška — na nas erarične trpine pa je pozabila.

Leta 1906. je imel c. kr. erarični rudnik v Idriji čistega dobička 559.026 kron — za tekoče leto (1907) pa ga je c. kr. direkcija proračunila na 571.900 kron — za l. 1908 pa na 474.619 kron.

Vsako leto daje torej erarični idrijski rudnik pol milijona dobička. Idrijski erarični rudar pa strada — stradajo njegove žene, njegovi otroci.

Vsled tega se obračamo vsi idrijski rudarji na c. kr. poljedelsko ministrstvo, da se ozre enkrat resnobno na naš položaj ter na naše mezde in na naš — f a k t i č n i z a s l u ž e k.

Zbrani na rudarskem shodu zahtevamo, da se plačilni pravilnik za idrijske rudarje izpremeni nastopno:

§ 1. naj se glasi nastopno:

Normalna šihna plača rudarjev eraričnega rudnika v Idriji obstoji:

a) iz šihne plače v gotovini;

b) iz doklade, katera obstoji v brezplačnem dobivanju žita in drv v naturi ali pa v denarju.

Ad a): Gotovinske šihne plače so v štiri razrede, vsak z dvema plačilnima stopinjama, sledeče določene:

I. razred a) 3 K — v, b) 2 K 80 v

II. » a) 2 » 60 » b) 2 » 40 »

III. » a) 2 » 20 » b) 2 » — »

IV. » a) 1 » 80 » b) 1 » 60 »

Te šihne plače veljajo za osemurni siht. Za dvanajsturni siht z deseturnim delom plačujejo se za 25 odstotkov zvišane šihne plače od osemurnega šihta.

V te plačilne razrede se uvrstijo:

v IV. razred b) mladi, v delo prejeti rudarji;

v IV. razred a) oni, ki delajo že pet let pri rudniku;

v III. razred b) oni, ki delajo že deset let pri rudniku;

v III. razred a) oni, ki delajo že petnajst let pri rudniku;

v II. razred b) oni, ki delajo že dvajset let pri rudniku;

v II. razred a) oni, ki delajo že petindvajset let pri rudniku;

v I. razred b) oni, ki delajo že trideset let pri rudniku;

v I. razred a) oni, ki delajo že petintrideset let pri rudniku.

Iz sedanjih razredov in stopinj naj se s 1. januarjem 1908 vse premesti v razrede in stopinje, ki odgovarjajo gori določeni razvrstitvi.

Ad b): Doklade v naturalijah naj ostanejo, le glede drv bodi sledeče zvišano: samski naj dobe po 5 m³ drv, oženjeni po 10 m³,

v gotovini pa naj se zvišajo doklade pri samskih na 10 kron mesečno, pri oženjenih na 20 kron mesečno.

§ 2. Pogodbeno delo naj se po mogočnosti odpravi; kjer pa se bode pogodbeno delo delalo, se ne sme plačati pod plačo, kojo bi zaslužil delavec, če bi delal v gosposkem sihtu one stopinje in razreda, kamor spada.

Naroča se krajevnomu odboru rudarske zadruga, da to resolucijo takoj predloži slavni c. kr. rudniški direkciji, da jo pošlje v rešitev slav. c. kr. poljedelskemu ministrstvu. Odgovor se zahteva v enem mesecu.

Predsednik vpraša navzoče, če se strinjajo z resolucijo. Vsi dvignejo roke v znak, da je resolucija enoglasno sprejeta.

Nato so govorili še rudarji Josip Kogej, Simon Morovec, Jakob Kristan, ki so vsi poudarjali, da je treba sedaj trdno stati za storjenimi sklepi. Končno je še pozval sodr. Ant. Kristan vse rudarje na solidaren skupen boj za svoje življenske interese.

Shodu je prisostvoval neoficielno c. kr. revirni nadkomisar Stergar.

* * *

Mezdno gibanje se je torej započelo. Vseh onih, ki so glasovali za resolucijo, je dolžnost, da trdno stoje za svojim sklepom.

ZMES.

Avstrija — žandarska država. Prav lepo je primerjati število učiteljev s številom žandarjev v Avstriji. V Bosni je n. pr. 239 šol z 568 učitelji in — 267 žandarskih postaj z 2300 žandarji. Žandar ima 880 kron plače na leto, učitelj pa od 720—1000 kron. Žandar gre v penzijo po 18 letih službe, učitelj pa po 40 letih!

Češki socialni demokratje bodo izdajali časopis za otroke pod imenom «Jaro». Namen lista: vzgojevati razumne ljudi!

«**Naše Zapiske**» priporočamo vsem svojim čitateljem. Snopič stane 30 v. Vsebina je prav zanimiva ter za vsacega poučna. Uredništvo se trudi z vsemi močmi, da list povzdigne v vsakem oziru.

V Příbramu na Češkem je nastala velika nezadovoljnost med tamošnjimi c. kr. rudarji.

Živila so se v zadnjem času znatno podražila — zaslužek pa je vedno isti. 11. avgusta je bil velikanski shod rudarjev, na katerem sta poročala soc. dem. državna poslanca Klička in J o h a n i s. Shod je izvolil tričlansko deputacijo, katero sta oba drž. poslanca peljala k ravnatelju, ki je obljubil po mogočnosti storiti, «kar se da». — Srebrni rudnik v Příbramu na Češkem je ravnotako eraričen kot idrijski. Med delavstvom vlada mizerija v Příbramu prav taka kot v Idriji. — Rudarji v organizacijo!

VIII. strankarski zbor česko-slovanske socialne demokracije v Plznu se je vršil od 11. do 14. avgusta v P l z n u. Udeležilo se ga je 421 delegatov, in sicer iz Češke 366, iz Moravske 31, iz Nizjeavstrijskega 21, iz Šlezije 3. Med delegati je bilo 31 članov

strankinega zastopstva, 17 poslancev, 15 urednikov političnih časopisov, 10 urednikov strokovnih listov, 18 strokovnih tajnikov, 3 urednikov deželnih strankinih odborov i. t. d. Med delegati je bilo tudi 17 žen, 25 obrtnikov, 3 kmetje, 1 učitelj in 1 profesor. — Tajnik stranke Brüha je podal poročilo o delovanju. Dokaz delovanja je 400.900 glasov, ki so bili 14. maja oddani za česke soc.-dem. kandidate. Stranka ima 1922 političnih organizacij — od teh jih 1680 vrši redno svojo dolžnost. — Blagajniško poročilo je podal s. Teska, ki je povedal, da je imela stranka od 1. okt. 1906. pa do 31. julija t. l. dohodkov: 79.546 kron 62 vin, izdatkov 70.529 K 28 vin. Tiskovni odbor stranke (o tem je poročal sodr. Svecený) je izdal v zadnjem obdobju 898.200 tiskovin, od kojih se je prodalo 749.559 izvodov, Časopisov pa se je izdalo v tem obdobju 9.182.230 izvodov. Časopis «Zař» izhaja vsak četrtek v 90.000 izvodih, časopis «Ženský list» pa v 6000 izvodih. — V imenu kontrole je sporočil s. Merta iz Brna, da je ta v redu našla vse knjige. — Poslanec A. Němec je poročal o parlamentarnem delovanju in o strankini taktiki. O splošni in enaki volilni pravici v deželni zbor sta govorila s. Steiner in poslanec Prokeš. O premenbi organizacijskega statuta stranke je govoril strankin tajnik Brüha. Zanimiva je bila tudi debata o narodnostnem vprašanju. — Uspeh strankinega zbora je prav lep.

Mednarodni socialistični zbor v Štutgartu je začel svoje delo 19. ter ga 24. avg. dokončal. Udeležilo se ga je 886 delegatov, in sicer; 2 iz Finske, 12 iz poljske socialno-demokratske stranke, 11 iz poljske socialistične stranke, 6 iz poljske soc. dem. stranke v Avstriji, 37 iz ruske socialno-demokratske stranke, 21 ruskih socialnih revolucionarjev, 19 iz Švedske, 8 iz Norške, 17 iz Danske, 123 iz Anglije, 9 iz Holanskega, 32 iz Belgije, 300 iz Nemčije, 75 iz Avstrije (Nemcev), 25 iz Ogrskega, 21 Čehov, 78 iz Francije, 21 iz Švice, 13 iz Italije, 6 iz Španske, 4 iz Rumunske, 1 iz Južne Afrike, 1 iz Japonske, 1 iz Avstralije, 20 iz Amerike (Združene države), 3 iz Argentine in 1 iz Srbije. — Govorilo se je o kolonialni politiki, o razmerju med strokovnimi organizacijami in politično stranko, o militarizmu i. t. d. — Slovanska socialna demokracija to pot še ni bila zastopana iz enostavnega vzroka: ker smo presiro m a š n i ! — Mednarodni socialistični zbori so se vršili: l. 1889. v Parizu, l. 1891. v Bruselju, l. 1893. v Zürichu, l. 1895. v Londonu, l. 1900. v Parizu, l. 1904. v Amsterdamu, l. 1907. (tetos) v Štutgartu. Prihodnji kongres pa bode v Kodanju (na Danskem).

Prvi mednarodni zbor socialističnih žen v Štutgartu se je vršil 18. avgusta. Udeležilo se ga je 51 delegatinj. Glavni predmet razprav je bilo vprašanje volilne pravice za ženske.

Iz idrijskega okraja.

Naročnike «Napreja» prosimo, da poravnajo za ostalo naročnino.

«Socializem». Pod tem naslovom je izšla v založbi «Napreja!» brošura, ki obsega 52 str. in stane le 20 v. Sezite po njej!

«Rdeči Prapor» bo začel s 1. oktobrom izhajati po trikrat na teden. Delujte, da bode tudi po naših krajih obilo naročnikov.

Za rudarje je edina organizacija «Unija rudarjev avstrijskih». V Idriji je podružnica, v Sp. Idriji pa vplačevalnica.

V Logatcu se je konstituiralo «Splošno delavsko izobraževalno, podporno in pravovarstveno društvo». Le naprej!

Občinski odbor idrijski je v svoji seji dne 30. sept. imenoval dr. Dragotina Lončarja za pravega učitelja, Kaj. Stranetzkyja pa za suplenta na mestni realki.

Pisava ljubljanskega škofovega glasila, ki sliši na ime «Slovenec», je tako ostudna, da se že vsakomur gabi. Vse najgrše strani časnikarstva so zastopane v «Slovencu»: Denunciranje, opravljanje, psovanje, smešenje, grdenje — fej, in odpluniti se mora, ko človek prečita le eno številko tega grdega lista! — Kar ta list piše n. pr. o shodu svobodomislecev v Pragi — to je višek nesramne pisave. Oberdanka prištevajo žegnani sansculotje pri «Slovencu» k svobodomislecem s prozornim namenom: denuncirati svobodomislece pri c. kr. avstrijski vladi. Luchenija

vr'vajo na praški kongres!! — Da — počenjanje klerikalizma po Slovenskem je dokaz, da je treba s Slovenskega kar največje udeležbe na kongresu v Pragi. Boj ostudnemu klerikalizmu!

«Slovencu» ne ugaja «Naprej!». Piše, da so v njem prestave iz «nemških brošur». «Slovenec» se zelo moti, kajti nam ni treba segati po nobenih nemških brošurah kot delajo to «Slovenčevi» žurnalisti, mi si lahko drugod v drugih jezikih poiščemo, česar potrebujemo. Razumemo pa, da «Slovencu» ni všeč. Vprašamo ga le: zakaj pa se katoliški duhovniki ne smejo oženiti — smejo pa imeti kuharice. Zakaj pa nimajo kuharjev? Žena je greh — če bi jo rimsko-katoliški duhovnik imel oficijelno kot ženo, ali greh ni imeti jo oficijelno za kuharico! No — «Slovenec» piše: «Bog možu ni dal žene kakor dekle, temveč kakor pomočnico.» Hm: kaj je farovška kuharica? Ali je dekla ali pomočnica...

Stolec, na katerem sedi kak «socialno-demokratični voditelj» strašno peče «Slovenca». Naš urednik sedi na dobrem stoleu iz hrastovega lesa in ga je težko izpodmakniti. Če tega «Slovenec» in njegovi uredniki ne verjamejo, naj pridejo pogledat. Uradne ure so v navadnih dneh od 8.—12. dop. in od 2.—6. ure zvečer. V nedeljah pa ni uradnih ur, ker soc. demokratje spoštujemo nedelje, česar katoličani ne delajo.

Strokovno društvo paznikov c. kr. eraričnega rudnika v Idriji se snuje. Namen tega društva je nastopen: pošena plača za paznike, odprava tantijem, odprava dosedanje prakse, da se je delavce zmerjalo in šikaniralo ter skrb zato, da bodo tudi delavci veliko boljše zaslužili kot zaslužijo, ker premnogokrat je geding odvisen od paznikov. Upamo, da se bodo pazniki v resnici potegnili za izvršitev tega namena. Dobro bi bilo, če bi pazniki izgubili mnenje, da so nekaj posebnega, nekaj precej več, nego delavci. Če paznikom ne zadostuje njihova plača, potem je gotovo, da delavcem še manj. Toraj: če želiš zase boljše plače, privošči jo tudi drugim! — «Slovencu» je strašno všeč, da so pazniki c. kr. eraričnega rudnika v Idriji sploh znani v višjih krogih, kakor «najbolj pozabljivi material». Kdaj pa je paznik najbolj pozabljiv? Takrat, kadar pritiska na delavce ter jih priganja in preganja. Tisti feldvebel je najbolj pozabljiv, ki je najbolj strog in «stranm» i. t. d.! No — klerikalec se pokaže v pravi podobi povesod! Več prihodnjic.

Kašelj!

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povesod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko «Tri jelke». — Zaloga pri 24—7

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Izdajatelj in odgovorni urednik Anton Kristan.

Prva idrijska čipkarska zadruga v Idriji

vpisana zadruga z omejeno zavezo

vabi vse članice na

== redni polletni ==

občni zbor

ki se bode vršil

29. septembra t. l. v prostorih «Ženskega društva Veda».

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva o delovanju zadruga.
 2. Poročilo računov za dobo od 1. januarja 1907 do 1. julija 1907.
 3. Poročilo nadzorstva.
 4. Raznoterosti.
- Idrija, 18. avgusta 1907.

Za nadzorstvo:

Ivanka Strausova,
zapisnikarica.

Alojzija Kosova,
predsednica.

Milostiva gospa,

all veste, zakaj morate pri nakupovanju sladne kave izrečno poudarjati ime »Kathreiner« ?

Ker se Vam sicer utegne prmeriti, da doblite manj vreden posnemek brez vschvrilin, s katerimi se odlikuje Kathreinerjeva kava.

Zakaj le

**Kathreinerjeva Kneippova
sladna kava**

ima spričo posebnega načina svojega proizvajanja vonj in okus zrnate kave.

Zapomnite si torej natanko, milostiva gospa, da dobivate pristno Kathreinerjevo kavo zgolj v zaprtih izvornih zavojih z napisom: »Kathreinerjeva Kneippova sladna kava« in s sliko župnika Kneippa kot varstveno znamko.